

Kommentar

Økonomiministeriets nye rapport om en økonomisk og monetær union

Økonomiministeriet udgav i januar dets tredje rapport om den økonomiske og monetære union med titlen: *Økonomisk og Monetær Union II*. Rapporten er udarbejdet efter, at Kommissionens egen store ØMU-undersøgelse: *One market, one money* (European Economy, No. 44. October 1990) og Kommissionens traktatudkast af 10. dec. 1990 foreligger.

Ømu-II-rapporten er, som det iøvrigt også har været dagspressens generelle vurdering, desværre en tynd kop te.

Især i betragtning af, at EF-Kommissionen allerede i oktober 1990 udgav en langt mere nuanceret og omfattende vurdering af ØMU-projektet i *One market, one money*, er det nedslående, at der fra officiel dansk side ikke er præsteret et bedre arbejde. Hermed være ikke sagt, at *One market, one money* hele vejen igennem er en god rapport. Efter min opfattelse gives der nemlig en alt for optimistisk vurdering af de økonomiske nettofordele ved en ØMU. At de økonomiske nettofordele overvurderes, er iøvrigt også vurderingen i ØMU-II-rapporten. Men ses der bort fra de afsnit, hvor der lægges op til politiske konklusioner, og fra kapitel 4, er *One market, one money* på mange måder en både god og seriøs rapport.

ØMU-II og arbejdsmarkedet

Når EF-Kommissionen kan komme frem til, at ØMU'en vil give en ret stor vækstgevinst, hænger det imidlertid især sammen med, at arbejdsmarkedet i det fremtidige EF nærmest antages at fungere som i det 19. århundrede.

For når valutakurserne låses endeligt fast og den danske krone eksempelvis erstattes af ECU'en, den fælles EF-valuta, er det naturligvis udelukket at afbøde de beskæftigelsesmæssige virkninger af de chok, de enkelte

EF-landes økonomier måtte blive ramt af, ved i sådanne krisesituationer at ændre den danske valutakurs.

I en dansk sammenhæng er det i denne forbindelse nærliggende at tænke på det slag, dansk økonomi kan få, når de uholdbare og meget kostbare landbrugsordninger i EF må afvikles. Dette slag bliver større, i jo højere grad denne afvikling vil gå ud over lande med eksport ud af EF.

Og desværre tyder meget på, at dette kan blive prisen for at få GATT-forhandlingerne genoptaget. De strandede jo i realiteten på EF's uholdbare landbrugspolitik. De beskæftigelsesmæssige problemer, som måtte blive resultatet heraf i landbruget og i landbrugets forsynings- og forædlingsvirksomheder m.m., har EF-Kommissionen dog et klart svar på: løn- og prisfleksibilitet. Der er næppe nogen anden sætning, der gentages så ofte som denne i *One market, one money*. Men fungerer arbejdsmarkedet på denne måde, og er det i det hele taget ønskeligt med så ultraliberalistiske forhold på arbejdsmarkedet? Jeg tvivler stærkt herpå. Lønnen er jo ikke blot en pris, men også grundlaget for lønmodtagernes levevilkår.

På ovenstående baggrund og i betragtning af, at det officielt er erkendt, at arbejdsmarkedsforhold var stedmoderligt behandlet i de tidligere ØMU-rapporter fra Økonomiministeriet, var det naturligvis med en vis forventning, at ØMU-II-rapporten blev imødeset.

Rapporten afsætter da også et helt kapitel til behandling af dette spørgsmål - på tre sider! Men kapitlets korthed er ikke til hinder for, at der drages en nærmest opsigtsvækkende konklusion. Efter at have konstateret, at arbejdskraftmobiliteten inden for det enkelte EF-land - og især i de store EF-lande - ikke har været tilstrækkelig til at udjævne selv store regionale forskelle i arbejdsløsheden, og at arbejdskraftmobiliteten er endnu mindre mellem landene, kommer den opsigtsvækkende konklusion:

Det kan derfor langt mindre være en forudsætning for gennemførelse af ØMU, at der er en høj arbejdskraftmobilitet mellem landene.

Denne konklusion er for det første af rent logiske årsager fejlagtig. Rent logisk kan man, som mange fremtrædende økonomer har gjort, økonomisk argumentere for, at nogle lande burde have mere end én valuta.

For det andet behøver en økonomisk uhensigtsmæssighed – store regionale forskelle i ledigheden – jo ikke betyde, at man nødvendigvis skal argumentere for endnu en: store forskelle i ledigheden mellem medlemslandene.

Men logik eller ikke logik. Arbejdsmarkedskapitlet og hovedkonklusionen i denne viser først og fremmest, at regeringen ikke har i sinde, og embedsmændene derfor ikke har mulighed for, at fremlægge en afbalanceret vurdering af ØMU-projektet.

ØMU-II og prisstabilitet

I Økonomiministeriets første ØMU-rapport fra nov. 1989 blev det ikke engang nævnt, at EuroFeds pengepolitik og EF's valutakurspolitik, som i en ØMU skal fastlægges af EF's Ministerråd (Rådet af økonomi- og finansministre, også benævnt ØKOFIN-rådet), kan komme på kollisionskurs. Nu – men først efter en lang offentlig debat – erkender Økonomiministeriet, at ansvarsfordelingen mellem EuroFed's pengepolitik med en én-dimensionel prisstabilitetsmålsætning og ØKOFIN-rådets valutakurspolitik er intrikat; ligger i en gråzone som det udtrykkes. Men ud over at konstatere dette forsøges problemstillingen ikke nærmere analyseret.

I Kommissionens traktatudkast af 10. dec. er den relevante artikel i denne henseende artikel 108, stk. 1:

Rådet fastlægger med kvalificeret flertal efter forslag fra Kommissionen og i nært samråd med Den Europæiske Centralbank retningslinjerne for Fællesskabets valutapolitik. Interventionspolitikken gennemføres af den

Europæiske Centralbank indenfor rammerne af disse retningslinjer.

Formelt set er det altså ØKOFIN-rådet, som skal have det overordnede ansvar for valutakurspolitikken, der dog skal fastlægges i nært samråd med EuroFed.

Hvad der ligger heri, er imidlertid ikke klart, og vil kun blive det, såfremt et fastkurs-system på internationalt plan – som det hedengangne Bretton Woods-system – bliver genoplivet. Under det nuværende system med markedsbestemte valutakurser mellem hovedvalutaerne er det udefineret, hvad der måtte menes med en EF-valutakurspolitik. Vil ØKOFIN-rådet i givet fald være villig til at pålægge EuroFed at gennemføre massive valutainterventioner for at holde en markedsbestemt valutakurs for ECU'en indenfor de helt uofficielle grænser, som ØKOFIN-rådet tidligere og måske i en hel anden sammenhæng har fastlagt? Dette forekommer i hvert fald mig ret så usandsynligt, ikke mindst i betragtning af at fejlslagne indgreb kan blive ret så kostbare.

Derfor vil ØKOFIN-rådets reelle indflydelse på valutakurspolitikken ikke blive stor. I den sammenhæng kan bl.a. henvises til, at den tyske Forbundsbanks reelle indflydelse på tysk valutakurspolitik er blevet markant styrket efter overgangen til en markedsbestemt DM-kurs i 1973.

Hertil kommer, at ØKOFIN-rådet med repræsentanter fra 12 lande og for tilsvarende meningsforskelle typisk vil stå meget svagt over for en magtfuld EuroFed, der kan henvises til den én-dimensionale prisstabilitetsmålsætning, som de selvsamme lande har pålagt banken at følge. Vurderingen af, at Ministerrådet vil være en svag modspiller til EuroFed, er udbredt blandt de indviede, jf. bl.a. også professor Niels Thygesens vurdering. Men for at ingen skal være i tvivl om rangordningen af prisstabilitet og valutakurspolitik – og dermed Ministerrådets reelt underordnede rolle – har Kommissionen i bemærkningerne til artikel 108 uddybet, hvad der reelt ligger i ordene »nært samråd«:

Det er vigtigt, at valutapolitikken fastlægges i et samarbejde, og at visse grundlæggende principper overholdes – bl.a. at interventioner over for udenlandske valutaer ikke gennemføres i strid med det overordnede pengepolitiske mål, nemlig prisstabilitet.

I betragtning af, at hovedformålet med den økonomiske og monetære union efter Kommissionens opfattelse, jf. dens meddelelse af 21. august 1990, er:

Formålet med den økonomiske og monetære union er prisstabilitet – sine qua non

kan det ikke overraske, at valutakurspolitikken underordnes pengepolitikens hovedmålsætning i Kommissionens traktatudkast. Det overraskende – og nedslående – ikke mindst grundet forhistorien er, at ØMU-II rapporten henviser til artikel 108 (se side 108 og 136), men undlader at gengive eller referere Kommissionens bemærkninger.

Med udgangspunkt i en tale af Hoffmeyer fremføres det i ØMU-II-rapporten, at udtrykket »Et sikkert pengevesen« i Nationalbankens formålsparagraf efter moderne sprog skal forstås som prisstabilitet. Jeg har meget vanskeligt ved at forstå denne udlægning, hvis man altså er af den opfattelse, at lovparagraffer ikke blot kan fortolkes efter forgodtbefindende. For da denne lovparagraf var til behandling i Rigsdagen, sammenfattede den daværende ansvarlige minister debatten om formålsparagraffen således:

Ved et sikkert pengevesen forstår man dette, at så vidt det overhovedet står i bankens og samfundets magt at holde stabile valutakurser, gør man det. Andet og mere kan der ikke forklares om den ting... (Rigsdagstidende 1933-34, spalte 4472).

Dette svar blev givet på et spørgsmål fra et rigsdagsmedlem om, hvad der skulle forstås ved et sikkert pengevesen: stabile valutakur-

ser eller et stabilt prisniveau. Og som det fremgår, blev svaret stabile valutakurser. Nationalbankdirektøren sagde i sin tale på Sparekasseforeningens årsmøde i juni 1990, at et sikkert pengevesen efter moderne sprogbrug skulle forstås som prisstabilitet, og han anførte videre, at dette har en lang historisk baggrund, som han ikke ville komme ind på dengang.

Det må nu være på tide, at nationalbankdirektør Erik Hoffmeyer kommer med denne redegørelse.

Jeg kender eksempelvis flere kilder, der ikke understøtter denne såkaldte moderne udlægning.

Kan den moderne udlægning dokumenteres ved anerkendte skriftlige kilder, vil jeg naturligvis bøje mig herfor. Men indtil videre må jeg formode, at en fortolkning ikke blot er holdbar, fordi den er moderne. Det vil jo i realiteten indebære, at holdningsløshed blev anerkendt som etisk norm. Hvordan kan man ellers acceptere alt, som nu og fremover måtte blive moderne?

Afslutning

Statsministeren har advarende udtalt, at vi kan blive nødt til at træde ud af EF, hvis folkeafstemningen resulterer i et nej til ØMU'en. Det er ikke korrekt. Det korrekte er, at vi ved et nej bliver i EF, og at de lande, der måtte ønske at oprette en ØMU, så må lave denne udenfor EF-samarbejdet på tilsvarende måde som EMS-samarbejdet og Schengen-overenskomsten ligger udenfor EF-samarbejdet. Det mest nedslående i en kommende debat om ØMU'en vil være, hvis debatten skal finde sted på en baggrund af urigtige eller forregnede påstande. Desværre giver ØMU-II-rapporten, som det skulle være fremgået af ovenstående gennemgang, anledning til at tro, at der ikke engang i officielle regeringsrapporter vil blive givet en afbalanceret vurdering af ØMU-planerne.

*Christen Sørensen
Odense Universitet og
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd*